

Økologi er vejen frem på Barsø

Kvæget på Barsø skal måske vænne sig til brølen med asiatisk accent, hvis planerne om at indføre japansk kødkvæg til Barsø bliver til virkelighed

Efter flere års drøm om omlægning til økologi kan Barsø nu melde sig i rækken af øer, hvor landbruget udelukkende er økologisk drevet. Et tiltag, som ikke bare er en faglig ambition, men som der også håbes på kan give en positiv omtale og en fornyet interesse for den sønderjyske ø, som et godt sted at bo.

Søren Svennesen og Helle Kreiberg overtog i 2001 Sørens fars bedrift og har udviklet det til en professionel malkekvægsbedrift. I dag driver de fra 'Bjerggården' på kuperede Barsø det eneste aktive landbrug efter de har forpagtet den øvrige jord fra landmænd, der har valgt at sætte traktoren i garagen.

Ikke en selvfølge at lægge om til økologi

At lægge om til økologisk mælkeproduktion, når det skal drives på professionel basis, er ikke bare et spørgsmål om et personligt valg. Det har Søren og Helle ønsket i flere år, men da Arla tilpasser antallet af økologiske mælkeproducenter til den formodede afsætning af øko-mælk, så har muligheden været begrænset. Men 36 sønderjyske, økologiske mælkebønder valgte for nylig Arla fra for i stedet at sælge mælken til Tyskland. Så opstod muligheden og den greb landmandsparret straks. Søren mener ikke, at det vil have de store faglige udfordringer at lægge om. Tilbage i 2004 investerede de i en moderne løsdriftsstald, som lever fint op til kravene om dyrevelfærd og han

glæder sig til, at han nu kan sende alle kreaturerne ud og danse på Barsøs græsklædte bakker i sommerhalvåret, og ikke kun kvierne som hidtil.

Barsøs største arbejdsplads

'Bjerggården' er ikke kun ramme for Søren og Helles arbejdsliv, men for hele tre generationer, da Søren far og døtrene Caroline og Frederikke også hjælper til. Dertil bor to landbrugsselever på gården, hvor de er under uddannelse, ligesom der bliver hyret ekstra folk i højsæsonen. Der er 225 hektar under plov, hvor der bl.a. dyrkes majs, roer, ærter og græs. Der udover er der marker til afgræsning. I dag har de 200 malkekøer, som producerer

Fortsættes på side 4

Ø-pas, færgetakster og strandbeskyttelseslinje

Kommentar af Dorthe Winther

Sensommeren er over os efter en ikke al for prangende sommer, i al fald hvad vejret angår. Men til alt held er gæster, der besøger de danske småøer, ikke så afhængige af vejret, derfor har der heldigvis også i år været mange besøgende med færgen og på vores øer.

Ø-pas og positive historier

Noget af det vores ø-gæster har efterspurgte i år, er Ø-passet, der er en udløber af vores turismeprojekt, og som vores turismeambassadør Britta Leth har været primus motor for. Vi oplevede det på Folkemødet på Bornholm, hvor folk kom til vores stand for at få et pas. Øerne og færgerne har oplevet det, og både 1. og 2. oplag er revet væk. 3. oplag er netop gået i trykken, så vi i alt er oppe på et samlet oplag på 47.000 ø-pas. Kommuner, færageselskaber, beboerforeninger og private turistaktører har købt pas til uddeling på færgerne og på øerne. Der er blevet 'samlet og skrabet øer', som var det en olympisk disciplin.

Der er ingen tvivl om, at ø-passet er blevet en stor succes og har skabt megen god omtale for de danske øer i almindelighed og for småøerne i særdeleshed.

Over sommeren har der været sendt en del TV og radio fra småøerne, og hvad enten det var genudsendelser med Anders og Anne på tur til Fur og Orø eller DR vejret, der var på Aarø, eller regionalradioerne, der har omtalt arrangementer og gode historier, så har det været med til at skabe opmærksomhed og formidle 'den gode historie' om det at bo, arbejde og leve på en småø.

Nedsættelse af færgetakster

Ved skolesommerferiens afslutning skulle takstnedsættelserne på færgebilletterne, som er en del af Vækstpakken, træde i kraft. Vi er mange, der har glædet os over dette første skridt med takstnedsættelser. Social- og Indenrigsminister Karen Elleman udsendte en pressemeddelelse, hvori hun promoverede, at der nu var endnu en god grund til at besøge de danske øer, og DR lavede en undersøgelse af omfanget af takstnedsættelserne hos færageselskaberne først i august.

Det viste sig dog hurtigt, at ikke alle

kommuner og færageselskaber var klar til at nedsætte priserne den 8. august. Bekendtgørelsen blev først endelig vedtaget og udsendt ultimo juni, og ud over at kommunen skal godkende takstnedsættelserne, påhviler det kommunalbestyrelsen at sikre, at ordningen udformes i dialog med lokale repræsentanter for den enkelte ø.

Derfor kan man se af den opgørelse, som DR lavede, at på flere ruter træder takstnedsættelsen forståeligt nok først i kraft pr. 1. september.

Det er klart, at når der i en pressemeddelelse meldes ud, at nu nedsættes taksterne til de danske øer, og det så faktisk ikke har været muligt for kommunerne at nå det, ja så har det givet nogle ærgerlige historier med turister, der havde læst, at nu blev taksterne sat ned – og det var de så alligevel ikke, da de stod ved færgen.

Der ligger et arbejde i at markedsføre og synliggøre, hvornår de enkelte ruter nedsætter deres takster, da det jo er op til de enkelte kommuner i samarbejde med øerne at bestemme omfanget af nedsættelsen indenfor det tilskud, de har modtaget – både hvilke takster, der skal sættes ned og perioden, hvori nedsættelsen skal finde sted.

Uigennemskueligt!

Allerede da bekendtgørelsen blev sendt i høring, undrede vi os over fordelingen af midler til de enkelte ruter. De tekniske beregninger, der ligger til grund for tildelingen af midler, er taksterne fra landevejsprincippet, bl.a. 1,28 kr. for gående, 3,66 kr. for personbil og 1,28 kr. for cykel pr. sejlet km. Desuden indregnes en grundpris på 20,22 kr. for en returbillet pr. passager i de tekniske beregninger.

Af oversigten fremgår det bl.a., at en kommune som Lolland med 3 øer i 2017 modtager 592.000 kr. og Hedensted med en nær-ø modtager 367.000 kr. i tilskud til nedsættelse af takster.

Det er ikke for at hænge hverken den ene eller anden kommune/færgerute ud, men umiddelbart virker tildelingstallene ikke særlig logiske. Det ser ud som om, at nogle af de færgeruter, som i forvejen har en lav pris og dermed mange passagerer, kan nedsætte taksterne mest og i længst tid.

I følge opgørelsen fra DR er der meget stor forskel på virkningen af de tildelte midler – alt fra gratis sejlads i 3 måneder til reducerede takster på udvalgte prisgrupper i 3 uger omkring efterårsferien.

Evaluering

Det har tidligere været fremme, at ordningen skulle evalueres om 4 år. Efter vores mening er det for lang tid. Det er rigtig vigtigt at få kigget dels på tildelingen og fordelingen af midler – skal der tilføres flere midler for, at politikernes intentioner om en delvis indførsel af landevejsprincippet kan realiseres? – og dels på omfanget af administration i ordningen med 4 takstændringer i løbet af et år, og endelig om takstnedsættelserne virker efter hensigten – kommer der flere besøgende på småøerne og giver det flere beskæftigede på øerne? Er der noget der giver bedre mening end andet?

Derfor må en evaluering finde sted allerede om et par år, så de tildelte midler kan give den størst mulige effekt.

I denne evaluering kan det jo passende inddrages, om den aftale, som trafikminister Hans Christian Schmidt har indgået med de store statslige ruter (Samsø – Kalundborg og Bornholmerfærgen), også burde gælde for vores færger. På de statslige færger får man mulighed for at udmønte prisnedsættelserne uden for højsæsonen og dermed nedsætte priserne i perioden fra medio august til medio juni.

Hvad hjælper takstnedsættelser, hvis færgen ikke sejler?

Der er ingen tvivl om, at ovenstående er et centralt spørgsmål for adskillige øer. Flere øer oplever væsentlige beskæringer i fartplanen, så det er svært at bo og leve på en småø – og hvad hjælper det så, at taksterne sættes ned? I skrivende stund er kommunerne i gang med at forhandle det kommende års kommunale 'finanslov', og der er adskillige af vores ø-kommuner, der står overfor ret voldsomme besparelser, så det er ikke uden grund at øboerne igen frygter for beskæringer i færgedriften.

I august havde Askø, Femø og Fejø kommunale ø-udvalg taget initiativ til sammen med borgmesteren i Lolland

kommune at invitere lokale folketingspolitikere på ø-tur til de tre øer.

På borgermødet på Femø var der ingen tvivl – man ønsker større ro omkring færgedriften, og ifølge TV2 Øst var politikerne lydhøre overfor det ønske. Magnus Heunicke (S) er i al fald citeret for at sige:

Målet må være at sige, så lang tid som muligt og måske helt op til 10 år, hvor man siger, nu kender vi besejlingen, sådan så man ikke hvert eneste år skal ud i nogle nye besparelser, ny usikkerhed og utryghed omkring investeringer, bosætning og turisme.

Det tror jeg, at rigtig mange øboere er enighed med ham i – og det er selvfølgelig et udsagn, vi vil holde politikerne fast på, således at det ikke blot efterfølgende bliver et spørgsmål om kommunalt selvstyre.

Minister Troels Lund Poulsen og strandbeskyttelseslinjen

Sidst i august havde Ø-sammenslutningen inviteret Erhvervs- og Vækstminister Troels Lund Poulsen på ø-tur til Strynø. Ud over en meget fin rundtur på øen og møde med engagerede øboere, fik vi også mulighed for at vise ham vores sekretariat og holde et møde med ministeren.

LAG og ø-støtten indgik selvfølgelig som naturlige punkter på mødet, men desuden drøftede vi bl.a. Planloven og Naturbeskyttelsesloven og de ændringer, der er lagt op til fra Regeringens side. Her er det især Naturbeskyttelsesloven, hvorunder strandbeskyttelseslinjen hidrører, som har vores interesse. I den gældende vedledning om 300 m strandbeskyttelses- og klitfredningszone forventes, at „... den udvidede strandbeskyttelse forudsættes administreret relativt mere lempeligt på små øer, når forholdene og hensynet til øernes erhvervsmæssige udvikling kræver det...“

De ændringer, som regeringen lægger op til omkring strandbeskyttelseslinjen, drejer sig om, at man nu ikke længere skal søge om dispensation, hvis man inden for strandbeskyttelseslinjen i private haver ønsker at opsætte gyngestativ, drivhus eller et skur på mindre end 10 m², ligesom der på havne f.eks. kan bygges skur til udstyr, opføres en shelter eller

bålhytte og indrettes tomme bygninger til nye formål for at fremme turismen.

På en række områder skulle det blive lettere at få dispensation: Eksisterende turismevirksomheder får bedre muligheder for at for at opføre mindre anlæg på deres ejendom i tilknytning til den eksisterende bebyggelse, f.eks. en pavillon eller en petanquebane, ligesom de får mulighed for at opstille mindre faciliteter til brug for friluftsgang og ferieaktiviteter, som opføres uden tilknytning til eksisterende bebyggelse.

Ved strandene får klubber, foreninger og institutioner bedre muligheder for at etablere omklædningsfaciliteter, skure til opbevaring af f.eks. kajaker eller fiskeudstyr, bålhytter, madpakkehytter, shelters m.v., hvis de opføres i tilknytning til eksisterende anlæg, f.eks. ved en parkeringsplads eller vejnedkørsel og hvis kommunen har lavet en lokalplan for området.

På mødet med ministeren drøftede vi, hvad disse lettelser vil betyde for øerne. Og jo, der er selvfølgelig lettelser – måske især for private – men der er ingen tvivl om, at dette ikke betyder, at det *bare pr. automatik* bliver nemmere at få godkendt projekter inden for strandbeskyttelseslinjen på småøerne.

Vi foreholdt ministeren vejledningen og den relative lempeligere administration af strandbeskyttelseslinjen på småøerne, sammenholdt med de mange afslag, som projekter gennem tiderne har fået. Ministeren kunne sagtens se proble-

matikken med strandbeskyttelseslinjen på øer, hvor det næsten er umuligt at lave noget uden at komme i karambolage med denne.

Ø-sammenslutningen har i flere høringssvar foreslået, at projekter på småøerne ikke kan danne præcedens. Efter den drøftelse, vi havde med ministeren, vil vi arbejde på, at der i bemærkningerne til Planloven og Naturbeskyttelsesloven kommer til at stå, at lovgivningen på disse områder fortsat forudsættes administreret relativt mere lempeligt og at en dispensation skal bygge på en konkret vurdering.

Umiddelbart er det stærkere, når noget er placeret i lovens bemærkninger (det er et udtryk for hvad forligspartierne har tænkt med loven) end i en efterfølgende vejledning, selvom det set fra lægmands side vel ikke burde være sådan!

Ø-besøg

LAG Småøerne og Ø-sammenslutningen tilbyder i fællesskab besøg på jeres ø hen over efteråret og vinteren for at fortælle om det, der rører sig netop nu og i den kommende tid inden for hvert vort område.

Måske ses vi!

dw

*

Bliv støttemedlem af Sammenslutningen af Danske Småøer

Interesserer du dig for de danske øer? Så tegn et støttemedlemskab og modtag Ø-Posten på din adresse. Det koster blot 150,- kr. om året. Kontakt sekretariatet på sekretariatet@danske-smaaoer.dk, hvis det har interesse! Du kan også tilmelde dig nyhedsbrevet fra De Danske Småøer og se flere ø-nyheder på www.danske-smaaoer.dk.

'Bjerggården', der er under omlægning til økologisk drift, er ramme for Søren, Helle og to teenage-pigers ø-liv

Fortsat fra forsiden

6.000 liter mælk om dagen. For fremtiden skal antallet reduceres til 185 malkekøer for at leve op til harmonikrav og for at kunne være selvforsynende med foder.

Kvalitet fremfor kvantitet

Med omlægningen forfølges også en drøm om at være mere end blot en leve- randør af en råvare, der indgår i den store pulje. Ambitionen er at udvikle kvalitets- produkter fra Barsø, og ikke bare være en bulk-vare. Malkekøerne får måske også et eksotisk selskab på markerne. Planerne er at indføre den japanske kødkvægsrace, Wagyu, der er berømt for lægge krop til det dyre Kobe-kød, der sælges til priser langt over det niveau man normalt ser for oksekød. Helle og Søren vil også arrangere events på øen, hvor interesserede kan se, smage og høre om, hvad Barsø kan byde på.

Kan økologi tiltrække nye beboere?

Økologi alene kan nok ikke få flere til at flytte til Barsø, men Søren er overbevist om, at økologiske kvalitetsprodukter kan give positiv omtale og få Barsø mere tydeligt frem på landkortet, og dermed indirekte styrke interessen for at flytte til øen. Befolkningstallet har været stabilt i mange år på øen, men er nu vigende. Og hvor man på Barsø ikke tidligere har kunnet genkende billedet fra andre øer,

hvor aldersgennemsnittet ligger i den høje ende, så må man nu se i øjnene, at også på Barsø bliver man ældre. Derfor er der brug for, at der tidligt gøres en indsats for at sprede budskabet om,

at Barsø er et godt sted at leve og bo. 'Bjerggårdens' omlægning til økologi er naturligvis først og fremmest drevet af faglige og egne ambitioner, men håbet er også at medvirke til, at hele Barsø har en fremtid.

Claus Jensen

FAKTA OM BARSØ

Barsø ligger i Genner Bugt og er en del af Aabenraa kommune. Øen på 2,5 km² er kuperet og havdybderne er relativt store omkring øen, hvilket gør den til et attraktivt mål for lyst-fiskeri. Man sejler til øen fra Barsø Landing på Løjt Land og overfarten tager 15 min. En tur der er gratis for alle til d. 1. december i år, som følge af de ekstra midler til færgedriften. Ifølge Danmarks Statistik boede der i år 1925 hele 94 beboere på Barsø, mens befolkningstallet fra sidst i 1970'erne har ligget stabilt mellem 20 og 25 beboere. Pr. 1. januar, 2016, er befolkningstallet opgjort til 22 øboere, men øboerne melder, at det tal siden er dalet.

cj

Malkekvægsbedrifter på de små øer

Produktionen af mælk på øerne er nok trængt, men den er stadig i live på flere øer. Således er der stadig malkekvægsbedrifter på Lyø, Barsø, Orø, Fur, Femø, og Endelave. Fra sidstnævnte bliver mælken videreforarbejdet som Endelave Smøreost på Barrit Andelsmejeri.

cj

Egholm, endnu en økologisk ø

På Limfjordsøen, Egholm, midt i Aalborg, har landbruget nu i en årrække været økologisk drevet. Udover økologisk planteavl har en konventionel svineproducent lagt om til økologisk svineavl. Senest er etableret Egholm Folkefarm, hvor man kan tegne anparter i den økologiske bedrift. Med en anpart er det muligt at få forsteret til økologisk producerede råvarer med rabat, ligesom anpartshavere inviteres til særlige Folkefarmer-arrangementer. Indbyggerne i den nordjyske storby kan på den måde få direkte adgang til friske produkter uden at få jord under neglene eller sten i skoen. Folkefarmen kan besøges på www.egholmfolkefarm.dk.

cj

Travl sommer på Cafe Lyø „Den Gamle Skole“

Fire unge mænd i tyverne samlede stafetten op denne sommer i cafeen på Lyø Kultur- og Besøgscenter. En travl sommer med italiensk inspireret mad til såvel øboere og øens gæster.

Fire unge mænd fra København blev opmærksomme på, at Lyø Kultur- og Besøgscenter søgte nye forpagtere af cafeen i den gamle skole, og tog med baggrund i at drive food-trucks i hovedstaden springet til at servere pasta, pizza og andre italienske specialiteter på den lille

Pizza er ikke bare pizza – Urs, Alexander og Oskar insisterer på at en rigtig pizza laves i en stenovn. Også selvom den skal fragtes med fra fastlandet

sydfynske ø. For at servere pizza af den helt rigtige slags, så blev en 850 kg. tung stenovn såmænd bragt med til Lyø.

Hvad får unge mænd fra København til at drive café på en småø langt fra brokvarterne? Oskar, der er en af bagmændene, er kommet hele sit liv på Lyø i ferier, da hans bedsteforældre er fra øen. Han blev opmærksom på muligheden og fik sine kammerater med på idéen, selvom den måske var lidt skæv. Det har de ikke fortrudt. Sæsonen har været kort, men travl, og Oskar er imponeret og en kende rørt over den helt fantastiske opbakning og hjælp, som lyboerne har ydet. Det har været den største oplevelse.

Caféen er nu lukket ned for sæsonen, så nu er det de københavnske gæner, der skal forkæles. Men Oskar og hans venner kommer igen til næste år, og hvis der i mellemtiden er selskaber, der er interesserede, så er de åbne for at komme til Lyø og byde på smagsoplevelser. Café Lyø „Den Gamle Skole“ kan følges på facebook.

cj

Forsøgsprojekt med fjernundervisning på ø-skoler?

I Vækstafalen fra 2015 er der afsat midler til forsøg med fjernundervisning i Folkeskolen. Med midlerne ønsker man at undersøge, om fjernundervisning kan være med til at styrke kvaliteten på skoler i yderområder, hvor det ikke kan lade sig gøre at rekruttere uddannede lærere i alle fag. Forsøgsordningerne vil blandt andet have fokus på at undersøge, under hvilke omstændigheder fjernundervisning kan medføre en kvalitativ fornyelse af undervisningen.

Som baggrundsmateriale har Teknologisk Institut lavet en forundersøgelse og heri afdækket begrebet fjernundervisning.

Det vil være en oplagt ide for ø-skoler og ø-kommuner at deltage i et sådant projekt. I uge 39 udsender styrelsen for IT og læring en pressemeddelelse om forsøgsordningen, ligesom kommunerne får tilsendt særskilt materiale. Hold øje med www.stil.dk, hvor man i uge 39 også vil kunne finde ovennævnte rapport.

dw

Nyhedsbrev

Se flere ø-nyheder og tilmeld dig nyhedsbrevet fra Sammenslutningen af Danske Småøer på www.danske-smaaoer.dk

Småøer med eget postnummer

Af den politiske aftale med PostNord fremgår det som tidligere omtalt, at de øer, der pt. ikke har eget postnummer, ifølge loven nu har mulighed for at få det.

Det lyder nemt og enkelt – men det er det desværre ikke helt. Det kræver en del arbejde af beboer- og borgerforeninger på de øer, der ønsker det.

I løbet af kort tid fremsender Ø-sammenslutningen en 'manual', udarbejdet i samarbejde Post Nord og Bygge- og Trafikstyrelsen, som i sidste ende skal godkende de nye postnumre.

dw

Ø-pas til det danske ørige – en kæmpe succes

Også Dronning Margrethe har fået et øpas. Det blev overrakt ved besøget på Strynø i September

Grænsekontrol? Nej, det er blot ordensmagten, der lige skal have skrabet sit ø-pas

Den 1. juni 2016 blev det nye ø-pas til det danske ørige præsenteret. Idéen skulle afprøves, og ø-passet er i 2016 udsendt som forsøg. Med ø-passet kan turisterne samle på øer og konkurrere om, hvem der har besøgt flest. I første omgang blev der trykt 20.000 stk. De blev allerede på 14 dage revet væk, hvorfor det blev undersøgt, om der var grundlag for at lave et betalt genoptryk. Der var så stor interesse og flot opbakning til at købe flere ø-pas, at der blev lavet et genoptryk på 15.000 stk., som omkring 1. juli blev sendt til de færger, turistbureauer, beboerforeninger, kommuner og virksomheder, som havde bestilt og betalt. Ultimo juli kom der meldinger om, at genoptrykket på 15.000 stk. ø-pas også var udleveret, og i august er der lavet endnu et genoptryk på 12.000 stk., som nu er distribueret, så færgerne og turistbureauerne har ø-passet til turisterne i de kommende måneder med nedsatte fær-

gepriser. I alt er der således trykt 47.000 ø-pas.

Medieomtale og Facebook

Ø-passet har fået en massiv medieomtale. Der har været flere indslag på de regionale TV-stationer og DR Radio, såvel landsdækkende som lokalt. Derudover har der været ca. 85 medieomtaler, heraf over 60 i regionale og lokale aviser samt ugeaviser. Facebook-profilen „Øhop“ har nu 337 likers, og enkelte opslag der har nået over 2000 personer. Ø-passet er også præsenteret på Sammenslutningen af Danske Småøers hjemmeside med et link til en bladrefil, hvor der har været 10.160 inde og se på ø-passet og 4.608 har kigget det igennem.

Ø-pas til 2017?

Der arbejdes nu på at søge midler til at udvikle ø-passet i 2017 og styrke

markedsføringen af de danske øer. Muligheder for at udvikle den digitale side af konceptet samt at lave en tysk og engelsk version er på ønskelisten. Med midler til markedsføring i Danmark og Tyskland samt online-præsentation vil ø-passet forhåbentlig tiltrække endnu flere turister, også udenlandske, til de danske småøer.

Ø-pas til Hendes Majestæt Dronningen

H. M. Dronning Margrethe den 2. fik ved besøg den 9. september på Strynø præsenteret og overrakt ø-passet af sekretariatsleder Lise Thillemann Sørensen, og formand Dorthe Winther fortalte ved denne lejlighed om Sammenslutningen af Danske Småøers arbejde, som Hendes Majestæt lyttede interesseret til.

Britta Leth

Ø-turismeambassadør

Repræsentantskabsmøde 2016

Repræsentantskabsmødet afholdes i weekenden den 4.-6. november i Odense. Her mødes ø-repræsentanter fra de 27 småøer til debat om småøernes vilkår.

Invitation til ø-repræsentanter sendes ud i slutningen af september.

Generalforsamling 2017

Generalforsamling i Sammenslutningen af Danske Småøer afholdes på Avernakø i weekenden den 19.-21. maj 2017.

Sæt kryds i kalenderen!

Ølympiske lege på Lyø

I juni, da de danske deltagere til de olympiske lege i Rio stadig trænede hårdt for senere at høste medaljer, der afvikledes Ølympiaden på sydfynske Lyø. En weekend med leg, sport og fest for øboere samt børn og venner af de små øer.

Ølympiaden er en tradition startet af idrætsforeninger på de små øer, faktisk var legene i år de 27nde af slagsen. Nogle er faldet fra i årenes løb eller må melde afbud, men Lyø var i år værter for besøgende fra Avernakø, Sejerø og Agersø. Cirka 60 gæstende øboere og ø-venner deltog sammen med lyboerne i de mange lege, og den afsluttende festaften havde ca. 150 glade deltagere.

For mange øboere og deres fraflyttede børn og unge er Ølympiaden en begivenhed, der bare ikke må misses. Ved legene er venskaber gennem årene blevet knyttet på tværs af øerne, og der er plads til leg for alle aldre. Så aldersgennemsnittet på Lyø faldt markant for en weekend. I år blev der dystet bravt i petangue, fodbold, volleyball samt „spil uden grænser“.

I sidstnævnte indgår der blandt andet litervis af madolie, sulfo og øl. Det bliver næppe nogensinde en anerkendt disciplin ved de „rigtige“ olympiske lege for udover ekstreme (og lidt ulækre) udfordringer, så ville en dopingkontrollørs alkometer nok komme på overarbejde.

Lyø nød godt af hjemmebanefordelen i år, og vandt alle disciplinerne på nær i volleyball. Så Lyø har håneretten til de næste olympiske lege i 2017, der foregår på Avernakø.

cj

Ølympiaden er ikke kun for de få

Formand for Lyø Idrætsforening, Anne Jørgensen, fortæller at andre øer, end de der traditionelt har været med, er mere end velkomne til at deltage. Hvis man vil høre om Ølympiaden og muligheden for at være sammen om leg, sport og hyggeligt samvær, så kan man kontakte Anne på tlf. 22 42 26 92 eller mail: annj@faa.dk. Der er ikke krav om, at man skal være sportsligt aktiv på et vist niveau. For her hersker i sandhed den olympiske ånd – det er vigtigere at deltage end at vinde – om end det altid er sjovt og frydefuldt at vinde over nabooen.

cj

Til stor begejstring for hjemmebanepublikum slog Lyø ærkerivalerne fra nabooen Avernakø i fodboldfinalen

Opmuntrende tilråb, latter og let gysen fulgte de deltagere, der havde taget mod udfordringerne i 'Spil uden grænser'

Selvom det er for sjov, så kan petangue være en alvorlig sag, der kræver fuld koncentration

LAG-penge til havne, fiskeri og andre maritime projekter

LAG
LOKALE
AKTIONS
GRUPPER

Med penge fra EU's hav- og fiskeriudviklingsprogram vil LAG Småøerne nu gøre noget for ø-havnene, fiskeriet og den turisme, der er baseret på havet. Vores mål er, at pengene skaber liv på havnene og giver økonomisk vækst hos de virksomheder, der hører til på havnene og lever af havet.

Den nye pulje er en FLAG-pulje, hvor F står for 'fiskeri'. Vi koncentrerer derfor indsatsen på 11 småøer, hvor der er erhvervsfiskeri. De 11 udpegede øer er: Agersø, Anholt, Birkholm, Fur, Hjortø, Omø, Orø, Sejerø, Strynø, Venø og Årø.

Med FLAG-puljen støtter vi fx servicebygninger på havnen, røgerier, nye produkter fra havet, lystfiskerturisme, en butik på havnen, nye faciliteter til lystsejlerne og meget mere. Vi er optaget af, at projekterne meget direkte giver aktiviteter, job og omsætning.

Vi mener, at vores penge er bedst brugt, der hvor øboerne og deres virksomheder skaber aktiviteter, der giver jobs, løn og overskud.

Tilskuddet kan udgøre op til 50 pct. af udgifterne. Ansøgningen skal være vedlagt en forretningsplan, der uddyber ansøgningen. Ved udgifter over 50.000 kr. skal der indsendes to tilbud e.l. som dokumentation for, at prisen er rimelige.

I 2017 kan vi fordele ca. 1 mio. kr., og første ansøgningsfrist til 2017-puljen er allerede den 15. december 2016. Samme dato har vi også frist for ansøgning til vores almindelige LAG-pulje.

Nyhedsbrev

Se flere ø-nyheder og tilmeld dig nyhedsbrevet fra Sammenslutningen af Danske Småøer på www.danske-smaaoer.dk

ANSØGNINGSFRISTER LAG SMÅØERNE

- 15. december 2016 (både LAG- og FLAG-projekter)
- 9. marts 2017 (både LAG- og FLAG-projekter)
- 18. august 2017 (både LAG- og FLAG-projekter)

For at få en foreløbig vurdering af projektet er det altid en god idé, at kontakte LAG Småøernes koordinator, Morten Priesholm, inden man sender en ansøgning. Han kan både vejlede i reglerne og være med til at vurdere og diskutere projektets idé og indhold. Morten kan kontaktes på 22 32 84 93 og mp@lag-smaaoerne.dk
Læs mere om ansøgning og vilkår på www.lag-smaaoerne.dk

LAG-Fokus

LAG Småøerne og Ø-sammenslutningen tager på ø-besøg

LAG Småøerne og Ø-sammenslutningen tilbyder i fællesskab ø-besøg hen over efteråret og vinteren.

Vi vil gerne fortælle om det, der rører sig netop nu og i den kommende tid inden for hvert vort område. Det kan være landevejsprincippet, planlov, turismeudvikling, folke-ejede virksomheder, særlig LAG-pulje til havne, fiskeri m.m.

Hvis du synes det kunne være en god ide, så tag fat i din beboer- eller borgerforening og bed dem invitere os. Vi kommer gerne.

LAG Småøerne og Sammenslutningen af Danske Småøer

LAG-Fokus

De små projekter

Et LAG-projekt kan også være den helt simple investering, som gør en forskel. Vi har fx givet tilskud til en toiletvogn på Orø, et passagerly på Nekselø, opgradering af en servicebygning på Hjortø og nye kølediske til Mandø Brugs. Med simple projekter behøver ansøgningen heller ikke være så omfattende. Dog skal man altid have to tilbud ved udgifter over 50.000 kr. Og man skal selv have penge, så man kan betale regningerne, inden tilskuddet bliver udbetalt.

Læs mere om LAG-tilskud på vore hjemmeside: www.lag-småøerne.dk

LAG-Fokus

Netværksaktiviteter

Vi tror på samarbejde, og LAG Småøerne støtter derfor gerne ø-virksomheder, der danner netværk og går sammen om fx markedsføring, produktudvikling og events. Vi er optaget af, at netværket handler om aktiviteter, der meget direkte skaber salg og stærkere forretninger. Især de virksomheder, der sælger varer og ydelser til vores ø-turister, kan have glæde af samarbejde. Fordi turister (næsten) altid handler mere end et sted, og fordi virksomhederne i fællesskab kan skabe bedre produkter – og dermed bedre oplevelser for turisterne.

Men vi er mindre interesseret i de projekter, der trækker turister til øen, uden sikkerhed for at de lægger nogle penge i øens virksomheder.

Kontakt vores koordinator og hør mere om støttemulighederne: Morten Priesholm, tlf. 22 32 84 93

Cyklende ø-sommer

To øer har set effekten af nye udlejningscykler og melder om mange cykelturister i år – vejret til trods.

På Orø oplever man, at antallet af udlejninger er steget markant, siden øens 37 nye, hvide cykler landede i starten af sommeren i år. Sammenlignet med sidste år har over dobbelt så mange i år lejet cykler i juni og juli. På Orø koster det 50 kr. at leje en cykel for en dag (40 kr. for børn).

På Strynø har man kunne se de knaldgrønne cykler overalt på øen i denne sæson. Cyklerne kom til øen i september sidste år og nåede lige at blive luftet, inden de blev sat væk for vinteren. I år har de 20 cykler tilsammen være udlejet mere end 1500 gange indtil videre. På Strynø koster det 20 kr. at leje en cykel for en dag.

På Orø er det Orøkontoret, der står bag det nye initiativ med ø-cyklerne, som er sponsoreret af Orø's erhvervs-samt foreningsliv.

På Strynø står beboerforeningen for cyklerne, som er indkøbt for land-distriktspuljens ø-støttemidler.

LS

De grønne cykler bliver flittigt brugt og ses i hvert et hjørne af øen

Kontakt til LAG Småøerne

Vores projektkoordinator Morten Priesholm kan træffes på tlf. 22 32 84 93 og mp@lag-småøerne.dk.

LAG Småøernes formand er Søren Noes, Hjarnø, og han har tlf. 41 41 55 98 og mail formand@lag-småøerne.dk.

Vores hjemmeside findes på www.lag-småøerne.dk. Her kan man læse om LAG-tilskud og om andre tilskudspuljer. Vi bringer også nyheder om relevante ø-aktiviteter.

LAG

Danske Småøer til Folkemøde på Bornholm

Dorthe Winther, Lars Pehrsson, Jakob Lei, Anders Hedetoft og Dorthe Kolding debatterede om fremtidens erhverv på småøerne

Sammenslutningen af Danske Småøer slog sig i år sammen med LAG Småøerne, Småøernes Fødevarer-netværk og Færgesekretariatet om standen 'Danske Småøer'.

Her blev alle de gode kræfter samlet om at sætte småøerne på landkortet, og debattere og fremvise det hav af muligheder og udfordringer, der præger og påvirker vores små samfund.

Kaffe med hjemmebag samt de mange forskelligartede arrangementer lokkede rigtig mange besøgende til Danske Småøers telt.

Lasse og Matilde lagde traditionen tro

deres vej forbi, hvor de berigede os med deres stemningsfulde viser – mange tak for det.

Som noget nyt blev hver dag startet med morgensang med musik v. Henry Larsen.

I løbet af de 4 dage udfoldede sig et væld af livlige debatter, hvor emnerne bl.a. var:

- Fødevarerproduktion på småøerne – muligheder og udfordringer
- Færger og hvordan vi inddrager dem i turismeudviklingen?
- Guld for kommunerne! Skal vi bare

sælge øerne til russerne – eller kan vi bruge øernes ressourcer konstruktivt

- Dansk egnsudvikling – ulandshjælp eller entreprenørskab?
- Planloven og bæredygtig udvikling på småøerne – er strandbeskyttelseszonen en hjælp eller en hæmsko?
- LAG – generator for lokal vækst
- Småøernes fremtidige erhverv: Hvad skal du leve af? når du bliver øbo...
- Mal din drømme-ø

Ind imellem de mange debatter og events, blev der delt flittigt ud af de nye Ø-pas.

Eva Terkelsen

Den direkte vej til Venø-østers

I sommer „fødtes“ Venø Køletransport. Det er den 19-årige Kristian Borbjerggaard fra Venø, der har etableret en direkte varevogns-transport af østers fra Venøsund Fisk og Skaldyr til gourmetrestauranter i det storkøbenhavnske område.

Kristian har netop afsluttet sin HTX-studentereksamen og har gennem nogle år haft studenterjob på Venøsund Fisk og Skaldyr. Ud over forskningsopgaver og fiskeyngelop-

dræt tager Venøsund Fisk og Skaldyr sig også af vask og rensning af østers inden, de skal til kunderne.

Her fik han idéen til at sikre direkte og hurtige leverancer udenom fragtmænd og grossister, og han så en forretningsmulighed samtidig med, at Venøsund Fisk og Skaldyr sparer omkostninger til mellemlid.

Kristian arbejder nu på at få andre af de regionale fødevarerproducenter interesserede i den nye mulighed.

Jan Bendix, Venø

Kristian og kølebil

En iværksætter med smag for øl og for øer

På Årø har Ole Dam startet sit eget mikro-lille-små-bryggeri.

Ole og hans kone fandt frem til Årø som sejlere, der ofte gæstede småøerne. Naturen og ø-fællesskabet tiltrak dem, og de startede med at prøve ølivet af i 2 år i en lejet lejlighed – „for at afprøve vinteren“ som Ole udtrykker det. For fem år siden købte de hus på Årø, og i 2013 trak de så teltpælene op og forlod Kolding til fordel for helårslivet på Årø.

Hvorfor lige øl?

Oles mor bryggede øl, og lysten til at prøve selv har været der i mange år. Men det var et foredrag i 2014 i „Servietfolderlauget“, øens lokale forening for mænd, der fik lyst og ideer omsat til praksis. I forhold til brygningen er Ole autodidakt. „Jeg er gået ud fra nogle faste koncepter og har så leget lidt med kogetid og hvad der kan tilsættes af forskellige smag – og trukket på et godt øl-netværk for at få gode råd.“

De indledende manøvrer startede i 2015, hvor Ole i slutningen af året producerede en juleøl. Den egentlige produktion gik i gang i starten af 2016 med fire øltyper. Når Aarø Bryg med årets udgang igen har lavet en juleøl, forventer man i alt at have produceret ca. 3.000 liter øl i 2016.

På salgssiden var Ole sikker på afsætning. „Med 50.000 turister om året i baghaven er potentialet for et kommercielt marked i orden“. Øllet er i 2016 blevet afsat til spisestederne på Årø og enkelte finere restauranter uden for øen. Men der er planer om, at turisterne også skal kunne besøge bryggeriet direkte.

I det omfang det kan lade sig gøre, benytter Aarø Bryg råvarer fra øen selv. Vandet, som er hovedingrediensen i øllet, kommer fra Årøs egen boring, og især krydderidelen (honning, hybenskaller, hyldeblomst og citronmelisse) kommer fra øen. Der er planer om at lave en øl der passer til og afspejler øens vandområde.

„Det er netop det gode ved en ø: Det lokale sted kan gengives i øllet og samtidig knytter historien om øllet sig til Årø. Fra ø til øl kalder vi det. Fordelene opvejer mange gange besværlighederne ved at producere på en ø – f.eks. at logistikken kan drille og giver ekstraomkostninger. Det er dog hjulpet godt på vej nu af de nye færgetilskud“ påpeger Ole. Han roser samtidig det fantastiske samarbejde på Årø mellem øens aktører. Aarø Bryg komplimenterer den veletablerede Årø Vingård og har rigtig gode samarbejder med øens øvrige spisesteder og turistvirksomheder.

Ole Dam i produktionslokalet med en af de fire øl-typer: Gåsefod

Idéer om ekspansion

Lige nu er der kun Ole i virksomheden, og han har sit fuldtids-job ved siden af som salgschef i en virksomhed, der bygger handikapbiler. Men drømmen er at kunne leve af bryghuset. „Det er gået over al forventning i år“. Allerede til næste år vil Ole gerne ansætte en person på halvtid. Ambitionen er at have 3 mennesker beskæftiget om 5 år – helst folk bosat på Årø.

Det betyder også, at produktionen skal udvides. „2016 har været et forsøgsår, nu skal vi rigtigt i gang i 2017“, siger Ole. I løbet af efteråret og vinteren skal bryggeriet optimeres med større produktionsanlæg for at øge kapaciteten. Det vil betyde en halvering af tiden brugt på produktion, og at kvaliteten bliver endnu bedre: i et større anlæg kan han i løbet af vinteren producere mere, som så har længere tid til at lagre, hvilket giver en bedre kvalitet. Men planerne strækker sig videre: „Jeg vil gerne give gæsterne en oplevelse sammen med øllet, så der skal skabes plads til turister i forbindelse med bryggeriet. Øl-smagning og fortælling om øllet hører med.“ Desuden er der planer om at kunne lave lette anretninger, der passer til øllet.

Ole har også idéer til nye produkter: Han har en limonade i tankerne, og første skridt til en øl-eddike er taget. Aarø Bryg er et dejligt eksempel på en nystartet virksomhed med mod på ø-livet.

AARØ BRYG

Aarø Bryg er i sandhed et mikro-lille-små-bryggeri

Der produceres ca. 3.000 liter øl her i det første år, 2016. Planen er at fordoble produktionen i 2017.

Aarø Bryg har fire faste øltyper, der har hentet deres navne fra gamle kort over Årø fra før 1935 og henviser til bestemte steder på øen: Æ'Mæsk, Blesmark, Gåsefod og Søjmaj. Derudover laves en juleøl, samt div. kampagneøl f.eks. for firmaer til særlige lejligheder.

Produktionsrummet fylder blot 16 m², dertil kommer lagringsrum for øllet på 10m² og et færdiglager på 10 m² mere.

www.aarøbryg.dk

*

LS

De små øer – destinationer med kvalitet

Forretning og mersalg i turistbranchen på småøerne

Med en sommer med masser af turister på de danske småøer har virksomhederne koncentreret sig om give turisterne oplevelser og turismeproduktet på øen samt ydet turisterne en god service. Der har været telefoniske opfølgningssamtaler vedr. forretningsudvikling og 3. og sidste virksomhedssamtale er planlagt til oktober.

Der har været afholdt netværksmøde på Fejø, hvor virksomhederne og øen havde haft en forrygende sæson. Her er der lavet aftale om, at beboerforeningen fremover tager initiativ til at holde

to koordinerende møder om året for turistvirksomhederne. Endvidere er der nedsat en markedsføringsgruppe, som skal tiltrække busselskaber, foreninger, folkeoplysningsforbund til sæsonen 2017.

Den største netværksaktivitet for øerne, det nye ø-pas, som blev præsenteret den 1. juni, er blevet en kæmpe succes. Læs mere herom andet sted i Ø-Posten.

Britta Leth
Ø-turismeambassadør
bl@danske-smaaer.dk

Britta Leth

Pakketure til de danske småøer – hvordan gør man?

Der er rigtig stor interesse for at besøge de danske øer, især når det er nemt for turisterne at booke en endagstur eller et ophold.

Turisterne er vilde med ø-ture

Tilbyd totaloplevelser med øens oplevelser, spising og overnatning samt færgeoverfart. Samarbejde mellem turistvirksomhederne giver mulighed for samlet præsentation, og øens turistprodukter pakket ind i en

totaloplevelse giver samlet et stærkere turismeprodukt og større synlighed for turisterne.

De hemmelige og ukendte steder

Giv turisterne mulighed for at besøge specielle steder, der ikke ellers er adgang til. Det kan være en virksomhed, som fremstiller et særligt produkt, en kunstner, som ellers ikke har åbent eller et besøg hos en ø-bo med en særlig historie.

Nemt at booke

Gør det muligt for turisten at booke ø-turen via jeres hjemmeside. Flere virksomheder har gode erfaringer

med at sælge billetter til endagsture på www.place2book.com og pakketure kan sælges på www.danskoferie.dk, som også omfatter rejsegarantiordning. www.oplevelsdanmark.dk, som administreres af turistbureauerne, er også en mulighed.

Der er også stor succes med at sælge ø-pakker via deal- og spottilbud. Her er det vigtigt, at pakken sammensættes rigtig, så der sikres en fortjeneste til ø-virksomheden.

Vil du vide mere om pakketure, så er du meget velkommen til at kontakte mig.

Britta Leth
Ø-turismeambassadør
bl@danske-smaaer.dk

Projektet er støttet med midler fra Landdistriktpuljens Ø-støtte under Erhvervsstyrelsen samt af LAG Småøerne med midler fra EU og Erhvervsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer
i landdistrikterne

Temadagen samlede godt 50 mennesker med interesse for færger og turisme

Færgerne – turistens møde med småøerne

Den 9. september afholdt Færgesekretariatet temadag om Turisme og Ø-færger. På Femø mødtes overfartsledere, andre færgfolk og turistchefer fra småøernes kommuner samt turistaktører og andet turisme-godtfolk til en dag med fokus på færge og turisme.

Færgerne er en del af oplevelsen

Dagen bød blandt andet på indlæg fra Færgesekretariatets sekretariatsleder Jan Fritz Hansen bl.a. om modtagelsen på færgerne – føler man sig velkommen om bord, eller snarere som en sikkerhedsrisiko? Lindy Kjølner, salgschef fra FÆRGEN A/S, gav eksempler på den gode service fra færgpersonalet – og den mindre gode. Færgeturen er del af hele ø-ferie-oplevelsen. God færgeservice er lig med gratis reklame!

Asger Fanning, ejer af Femø Kro, gav sit bud på, hvordan man styrker turismen i samarbejde med færgerne: På Femø Kro har man udviklet 'deal-tilbud', der tilbyder ophold inklusiv færgetransport. Færgerne skal ikke være en hindring, men opleves som en del af opholdet. Til kursusophold udnyttes færgeturen bl.a. til introduktion og afslutning på turen.

Hvad kan færgerne også bruges til?

Hans Søby, havnechef fra Svendborg Kommune, fortalte om den store suc-

ces, de har haft denne sæson med at tilbyde ø-hopture med 'Hjortøboen'. Hjortø's lille færge til 12 passagerer har således sejlet med turister i sin 'frokost-pause' – dvs. efter første tur fra Hjortø til Svendborg gik turen til Skarø, Avernakø, Drejø, Hjortø og retur til Svendborg. Hele turen for 100 kr. pr. person med mulighed for at stå af og overnatte på de nævnte øer undervejs. De øvrige færger var involveret i konceptet, så man også kunne tage en af dem retur til fastlandet. Succesen har været bragende: Der har været en efterspørgsel på fem gange de 12 dagsbilletter, der var til rådighed i perioden. Turisterne blev henvist til de øvrige færger, 'Højestene' til Drejø-Skarø og 'Faaborg III' til Lyø-Avernakø foruden den lille turistbåd 'Helge' på Svendborgsund. Forsøgets overvældende succes har på den anden side vist, at der skal findes en ordning for hjortøboerne, som ikke selv kunne komme med deres færge, når den var udsolgt. Hans Søby ser frem til en ny og anderledes tankegang for færgerne i det sydfynske øhav, hvor man kan kombinere behovet for pendlerfærger, ø-hopfærger og afløserfærger på en klog måde.

Lars Hansen, overfartsleder på Orø-færgerne i Holbæk Kommune, fortalte om deres turismetiltag, hvor færgerne på sommeraftener sejler turistcruises på Issefjorden i de huller fartplanen giver

mulighed for. Der har været mulighed for at besøge broen, høre musik og få mad og drikke, og cruiseturene har været populære. Pas på ikke at oversælge, lyder budskabet herfra.

Fælles ø-historie – sammen med det lokale særpræg

Lindy Kjølner, fra rederiet FÆRGEN A/S slog fast, at den fælles historie for øerne er vigtig – i kombination med den 'signatur'-historie, hver enkelt ø har at fortælle. Hvad er unikt på lige præcis din ø? Samme budskab havde Henrik Denta, journalist og 'undrende turist' i denne sammenhæng. Fortæl hvad lige præcis din ø kan, inddrag færgerne og brug den aktivt, når øen skal markedsføres.

Britta Leth, ø-turismeambassadør, fortalte om vigtigheden af værdikæder og samarbejde imellem færgerne, turistaktørerne på en ø og det lokale turistbureau på fastlandet. Bl.a. foreslog hun at koble de almindelige sejlplaner med øens turistbrochure i samme udgivelse. Færgerne har også et ansvar for at lave markedsføring og holde gang i den positive cirkel: flere passagerer – flere turister på øerne – mere omsætning.

En god dag med muligheder for at luften og drøfte nye ideer om færger koblet med turisme.

LS

Tilskud til kommuner med småøer og øvrige færgetilskud i 2017

Kommuner med småøer modtager flere forskellige tilskud, netop fordi de har småøer i kommunen.

§-20 tilskud

Det overordnede – og største – tilskud gives efter § 20 i *lov om kommunal udlig- ning og generelle tilskud*. § 20 midlerne er opdelt i to dele:

- Driftstilskud
- Investeringstilskud (til opsparing/ afbetaling af færger)

§20-tilskuddet er begrundet i de særlige udgifter, der er forbundet med at have en eller flere mindre øer som en del af kommunen, herunder særligt færgedriften, men ydes som et generelt tilskud (dvs. som en del af bloktilskuddet).

Dog er en andel af driftstilskuddet 'øremærket' til forbedringer af færgedriften, nemlig godt 15 mio. kr. om året, der blev tilført §20midlerne ekstra fra 1.1.2014.

I 2017 udgør det samlede ø-tilskud i §20 godt 111 mio. kr. Tabellen viser fordelingen af midlerne for hver kommune på henholdsvis drifts og investeringstilskud. Desuden er hver kommunes andel af de ekstra tilførte midler (de 15 mio. kr.) angivet. Kommunerne skal hvert år redegøre for, hvordan de ekstra midler er anvendt til forbedringer af færgedriften.

Nedsættelse af takster for godstransport

Siden 1. juni 2015 har kommunerne modtaget tilskud til at dække kommunens udgifter til at nedsætte taksterne for godstransport til øerne. Godstilskuddet

kan *alene* anvendes til nedsættelse af færgetakster for godstransport til og fra øer. Tilskuddet er betinget af, at kommunerne har anvendt *deres andel af det forhøjede generelle tilskud i henhold til §20* (de ekstra tilførte 15 mio. kr.) på tilfredsstillende vis *til finansiering af initiativer på færggeområdet*.

Kommunernes andel af dette tilskud ses af tabellen.

– og for passagerbefordring

I august i år trådte endnu en lov i kraft, der tildeler kommunerne et tilskud til nedsættelse af billetpriserne for passagerbefordring. Tilskuddet er øremærket til dette formål og må desuden *kun* anvendes i forårs- og efterårsperioderne.

Tilrettelæggelsen af denne ordning sker lokalt og skal foregå i dialog med repræsentanter fra øerne. Hvordan billetpriserne nedsættes varierer meget fra kommune til kommune, og ikke alle kommuner er kommet i gang endnu.

Det påhviler kommunalbestyrelsen at sikre, at eventuelt overskydende midler anvendes i det efterfølgende kalenderår til *nedsættelse af færgetakster for passagerbefordring*.

Tilskuddet til kommunerne til nedsættelse af personbefordring ses også af tabellen.

Begge disse ordninger til nedsættelse af takster (gods og passager) berører ud over de 26 småøer med færgefart også de større ø-kommuner Fanø, Samsø, Ærø og

Læsø. (Bornholm og Samsøs statsrute har tilsvarende ordninger.)

Ø-kortordningen

Endelig modtager kommunerne et tilskud fra Trafikstyrelsen – den såkaldte „ø-kortordning“ – som kompensation for de udgifter, der er for den gratis transport af øboere inkl. cykler og invalidebiler. Kommuner med småøer modtager flere forskellige tilskud, netop fordi de har småøer i kommunen.

LS

DEN BLÅ LANDEVEJ

Tilskuddet til nedsættelse af billetpriserne for passagerbefordring omtales ofte som 'landevejsprincippet', da ideen er, at det skal koste det samme at sejle med færgen, som det koster at 'benytte' landevejen (udregnet efter en takst der hedder 1,28 kr./km for gående og 3,66 kr./km for biler). De afsatte midler rækker dog indtil videre ikke til et fuldt landevejsprincip: Borgmester i Lolland Kommune Holger Schou Rasmussen har kaldt det 'en blå cykelsti' – med henvisning til, at tilskuddet pt. ikke rækker længere end til nedsættelse af passager- og cykeltakster. Men det er dog et skridt på vejen mod en blå landevej.

Sammensætning af Ø-tilskuddet for 2017 efter § 20 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud

Kommune	Ø-samfund	Driftstilskud	Invest. støtte	I alt	Heraf udgør det forhøjede tilskud („15 mio. kr.“):	Tilskud til nedsættelse af færgetaktster for	
						gods-transport	passager-transport
Kalundborg	Sejersø/Neskelø	8.913	2.216	11.129	1.570	1.692	792
Holbæk	Orø	5.937	2.278	8.216	1.159	924	4.152
Slagelse	Agersø/omø	9.327	1.960	11.287	1.592	1.128	516
Lolland	Askø/Femø/Fejø	16.426	3.026	19.452	2.743	2.148	600
Assens	Baagø	1.890	376	2.267	320	576	168
Faaborg-Midtfyn	Avernakø/Lyø/Bjørnø	5.334	1.606	6.940	979	828	1.176
Ærø	Birkholm	533	538	1.071	151	kendes ikke	kendes ikke
Langeland	Strynø	2.855	954	3.809	537	516	216
Svendborg	Drejø/Skarø/Hjortø	4.921	2.120	7.041	993	216	216
Haderslev	Aarø	3.173	635	3.807	537	288	672
Aabenraa	Barsø	1.691	310	2.002	282	168	144
Esbjerg	Mandø	418		418	59	-	-
Horsens	Endelave	7.672	1.360	9.032	1.274	540	264
Hedensted	Hjarnø	2.079	514	2.593	366	132	372
Struer	Venø	3.037	673	3.710	523	240	240
Norddjurs	Anholt	4.538	2.761	7.299	1.029	1.944	1.140
Odder	Tunø	2.104	1.039	3.144	443	588	684
Skive	Fur	4.706	1.925	6.631	935	876	432
Aalborg	Egholm	1.770	287	2.057	290	144	84
I alt		87.325	24.579	111.904	15.782	12.948	11.868

DE NYE MIDLER TIL NEDSÆTTELSE AF PASSAGERBEFORDRING

Tilskuddet kan *kun* anvendes i perioderne fra 16. marts og frem til den sidste lørdag i juni måned og igen fra den første lørdag i august til den 30. november. Dvs. midlerne må ikke anvendes i 6 uger i sommerferien og ej heller i vinterperioden.

Passagerbefordring, der er omfattet af den nye lov, defineres således:

- 1) Biler
- 2) Passagerer
- 3) Busser
- 4) Campingvogne
- 5) Autocampere
- 6) Motorcykler, knallerter m.v.
- 7) Cykler m.v.

Det betyder ikke, at alle disse *skal* omfattes af takstnedsættelser, men det er de typer af passagerbefordring, der kan indgå i ordningen. Hver enkelt kommune tilrettelægger lokalt, hvordan de tildelte midler skal bruges. Det er indskrevet i bekendtgørelsen, at tilrettelæggelsen skal foregå i dialog med repræsentanter fra øerne.

Find bekendtgørelsen her:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=183406>

Bosat på ø uden læge

Når man flytter til en ø uden egen læge, vil der som oftest på sundhedskortet komme til at stå: *Bosat på ø uden læge*. Det betyder, at man som øbo har frit lægevalg.

For nogle øboere har det været et problem at være i besiddelse af et sundhedskort med teksten 'Bosat på ø uden læge', for det har betydet, at den læge, man har valgt at være tilknyttet, ikke har modtaget journal mv., hvis man f.eks. har været indlagt på hospitalet.

Derfor har vi forhørt os i Danske Regioner om muligheden for at få egen læge på sundhedskortet, selv om man er bosat på en ø uden læge. I samarbejde med VenøBoen og øboere på Venø har vi lavet praktisk research i Struer Kommune, men umiddelbart skulle fremgangsmåden gælde alle regioner og kommuner.

Hvis man ønsker at få sin valgte læge på sit sundhedskort, skal man henvende sig til sin kommune og bede om det. I nogle regioner betragter man det som lægeskift, og dermed vil man blive opkrævet et gebyr på 190 kr.

Man må som øbo selv tage stilling til, om man ønsker at få angivet sin læges navn på sundhedskortet, men det skulle være muligt.

dw

Minister Troels Lund Poulsen på ø-besøg

Med traktorvogn blev minister Troels Lund Poulsen vist rundt på Strynø

Fredag den 26. august besøgte erhvervs- og vækstminister Troels Lund Poulsen Strynø og samtidig også S sammenslutningen af Danske Småøers kontor på Strynø.

Ministeren blev mødt på færgen af Ø-sammenslutningens formand Dorthe Winther og LAG Småøernes koordinator Morten Priesholm. På Strynø havn tog Strynø beboerforening imod og fortalte om havnens udvidelse og renovation og indkøb af turistcykler og badeflåde. Troels Lund Poulsen blev under frokosten på Strynø Gl. Mejeri orienteret om Strynet – bredbåndsløsninger, samt om Natur Retreat for Veteraner, et botilbud for veteraner på Strynø. Det nyrenoverede Strynø Skole og Kulturhus blev vist frem og ministeren kom på en rundtur til Strynøfrugthave,

Strynø Kreative værksted samt børnehaven og købmandsforeningen.

Sidst på dagen var der indlagt et møde mellem ministeren og S sammenslutningen af Danske Småøer og LAG Småøerne. Ministeren var meget lydhør og udviste interesse og forståelse for småøernes situation og de særlige vilkår, der gør sig gældende for småøer f.eks. i forbindelse med planlov, strandbeskyttelse, færgedrift og støttemuligheder.

Sammenslutningen af Danske Småøer sætter stor pris på ministerens besøg og interesse. Det har stor værdi både for S sammenslutningen af Danske Småøer som organisation og for øboerne.

LS

Strynøfrugthaves produktionslokaler blev fremvist

Ministeren og repræsentanter fra beboerforeningen foran Strynø Skole og Kulturhus

Kirkepavillon klarer sommerens opgaver

Kirkepavillionen har under renoveringen af Venø kirke huset de kirkelige handlinger – blandt meget andet

Venø Kirke igangsatte i foråret et omfattende renoveringsprojekt med økonomiske støtte fra A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond samt stiftsmidler. Imens arbejdet står på, så har en pavillonbygning på bedste vis givet de fysiske rammer til kirkens arbejde på stedet.

I forbindelse med renoveringen har Venø Menighedsråd fået udarbejdet en

videofilm om kirken før, nu og i fremtiden. Den vises på en monitor i pavillonen og bliver flittigt overværet af de mellem 150 og 300 turister, der dagligt besøger området her i sommersæsonen.

Pavillonen har også været „hjemsted“ for årets „Limfjordsfortællinger“. Limfjordsfortællingen om Venø Kirke er en af mange tilsvarende arrangementer, der arrangeres i samarbejde med

Struer-Egnens Turistforening i Struer Kommune.

Endelig har pavillonen samlet fulde huse til årets traditionelle syv koncerter, „Solnedgangsmusik“, der har omfattet alle musikarter, solister, kor m.v.

Jan Bendix, Venø

Majestæten tager afsked fra Strynøfærgens soldæk

Sommertogtet sluttede med en småø

H.M. Dronning Margrethe den 2. afsluttede årets sommertogt en strålende septemberdag på Strynø.

Majestæten efterlod 'Dannebrog' i Rudkøbing og ankom med Strynøfærgen til en modtagelse på øen med sang på kajen.

Første besøg var på Øhavets Smakke- og Naturcenter, hvor to børn viste Dronningen udstillingens aktiviteter. Her hilste Dronningen også på

Ø-sammenslutningen og fik foreningens historie i et hurtigt rids. Selvfølgelig skulle Majestæten også have et ø-pas: Dronningen har om nogen besøgt rigtig mange af vores øer og kan nu med sit ø-pas samle på dem ligesom vi andre.

På skolen deltog Dronningen i matematiktimen med skoles 13 elever. I skolesalen var der opstillet stande fra øens mange foreninger, kultur- og erhvervsliv.

Besøget sluttede med en frokost på Strynø Gl. Mejeri, hvorefter Dronningen

vinkede farvel på havnen, inden hun tog færgen retur.

Dagen var festlig, og øboerne var i deres stiveste puds. Strynø blev samme dag besøgt af rigtig mange glade turister.

LS

Både lands- og kommunalpolitikere tog del i besøget, der foruden debatmødet her på Askø også gik til Femø og Fejø

Politisk ø-hop – Indtryk fra Askø

Lollands Borgmester havde ønsket et Ø-hop-møde med Askø, Femø og Fejø sammen med et antal politikere. Det foregik tirsdag den 23. august – først på Askø, derefter på Femø og Fejø.

Formanden for Ø-kontaktudvalgene, Jørgen Møller stod for invitationerne til folketingspolitikere og lokalpolitikere: Rene Christensen for DF, Marcus Knuth for de Konservative, Lennart Damsbo-Andersen, og Magnus Heunicke fra Socialdemokratiet, og fra Venstre deltog tidl. folketingspolitiker Flemming Damgaard Larsen. Fra Lolland kommune var Viceborgmester Henrik Høegh fra Venstre, borgmester Holger Schou Rasmussen, Socialdemokratiet og direktør Bjarne Hansen med på turen.

Ø-kontaktudvalgsmedlemmerne Jørgen Gosmer og Inger-Lise Pedersen stod for det endelige arrangement på Askø, hvor man forud for besøget havde bestemt at grundet den korte tid, der var til rådighed, skulle debatten opdeles i 3 hovedemner: 1) Færgerne. 2) Utrygheden. 3) Ø-Turismen.

Færgetrafikken er og bliver altid det vigtigste for at opretholde et helårssamfund på øen, og det er for alle øerne et velkendt problem. Den stadige usikkerhed og de jævnlige kommunale angreb på vores livline skaber uro, både med hensyn til bosætning, pendlere, værdien af vores boliger og bankernes villighed til at yde boliglån til køb på øen.

Utrygheden drejer sig ikke alene om

ovennævnte, men begrænsninger inden for ældrepleje og hjemmehjælp stiller os dårligere end det øvrige Lolland. Man er tilbageholdende med hensyn til investeringer og udvidelser. Der er hverken læge eller sygeplejerske på øen.

Turismen betyder meget for øen, og de frivillige yder deres indsats for at besøgende skal få en god oplevelse. Askø er særdeles velegnet både for vandreturister og cykelturister, som vi da også har mange af, men også her er færgetrafikken en vigtig del.

Der var et fint fremmøde til debatten, som blev afviklet i god orden.

Anni og Sally, Askø

Nye oplevelsesmuligheder på Venøs to lejrområder

Beboerforeningen VenøBoen har i samarbejde med FDF-Herning, FDF-Holstebro og KFUM og K-Holstebro skitseret langsigtede muligheder for udvidet benyttelse af de to lejre og de naturskønne områder, de er beliggende på.

Struer Kommune har bistået med planer for naturgenopretning på områderne, som kan sikre biodiversiteten. VenøBoen får mulighed for at virkeliggøre sine planer om etablering af Venøårnet, der er en del af Venø udviklingsplan.

Initiativerne har til formål at få skabt forbedrede overnatningsmuligheder, gode lejrforhold og topturistoplevelser. Perspektiverne er beskrevet i oplægget: Venø, natur og fritid, 2020.

Jan Bendix, Venø

VENØ, NATUR OG FRITID, 2020
– udviklingsperspektiver

VenøBoen, august 2018

Hvilken uddannelsesvej vælger du?

På København Nord tilbyder vi både erhvervsuddannelser og gymnasiale uddannelser samt mulighed for kollegiebolig med forplejning og tilsyn. Vores to afdelinger i Kgs. Lyngby danner rammen om både EUX Business, EUD Business, Handelsgymnasium og Lyngby Gymnasium.

Gymnasiale uddannelser

Vores gymnasium og handelsgymnasium har fokus på innovation. Vi arbejder projektorienteret og virkelighedsnært. Vi har fokus på en moderne undervisning, hvor vi både arbejder på tværs af klasser og ud af huset. Både STX og HHX giver eleven mulighed for at læse videre efter de tre år på skolen.

Erhvervsuddannelser

Vores erhvervsuddannelser EUX- og EUD Business er uddannelser for eleven der godt vil hurtigt ud i erhvervslivet. Her har undervisningen fokus på forretningslivet uanset om eleven læser til handelsassistent eller finansøkonom. Efter skoletiden fortsætter eleven sin uddannelse med to år i praktik i en virksomhed. På København Nord er vi blandt de allerbedste handelsskoler i Danmark til at skaffe praktikpladser til vores elever.

Ny erhvervsuddannelse med mulighed for at læse videre

EUX Business er en ny uddannelse, hvor eleven får både en erhvervsuddannelse og en studiekompetence på gymnasialt niveau. Det vil sige, at eleven efter de første to skoleår kan vælge at læse videre, eller fuldføre EUX-uddannelsen og fortsætte med to års praktik i en virksomhed.

Kollegium

Vi tilbyder kollegiebolig med fuld forplejning og tilsyn. Kollegiet ligger lige ved siden af vores STX/HHX-afdeling. Et værelse på 9-11 m² koster 2500 kr. om måneden og fuld forplejning koster 1500 kr. om måneden.

For ydeligere information kontakt:
Studievejleder Nana Henriksen
Tef: 88526363 eller mail: stx.ly@knord.dk
www.knord.dk

HANDELSKOLEN
HANDELSGYMNASIET
LYNGBY GYMNASIUM
KØBENHAVN **NORD**

Ø-hop fra luften

Klar-parat-spring! Ned til Birkholm, med udsigt til Strynø og holmene samt Langeland og Ærø bagved

En dag i juli landende der pludselig – midt i fodboldkampen – en faldskærmsudspringer i Munkegårdens have på Avernakø. Det viste sig at være fire udspringere, der havde en mission: flest øer på en dag.

Kim Daugaard, bosat på Læsø, planlagde allerede for 14 år siden at ø-hoppe fra luften. Dengang blev det til 13 øer. Det blev gentaget igen i 2008 med 18 øer, og siden har faldskærmspringerne forsøgt at organisere en

ny lejlighed til at slå rekorden. Denne gang benyttede de en helikopter, der kan komme ned alle steder, hvilket giver flere muligheder. Og denne sommer blev det så til hele 22 øer og en enkelt halvø.

Efter at have ventet siden Skt. Hans på godt vejr hoppede de fire springere fra tidlig morgen til sen aften den 20. juli ud fra helikopter 23 gange.

Turen startede kl. 7.15 med helikopteren fra Roskilde og spring-ruten var følgende: Agersø – Omø – Femø – Askø – Fejø – Vejrø – Lolland –

Langeland – Siø – Thurø – Tåsinge – Strynø – Halmø – Ærø – Birkholm – Hjortø – Skarø – Drejø – Avernakø – Bjørnø – Lyø – Helnæs (halvø) – Fyn

„Det var en helt fantastisk dag, hvor vi blev godt modtaget eksempelvis med morgenkaffe på Agersø“, fortæller Kim Daugaard. „Øhop fra luften er en dyr fornøjelse, men alle pengene værd!“

I sandhed en præstation og – en anderledes måde at ø-hoppe på.

LS

Ø-POSTEN

Nyheder fra Sammenslutningen af Danske Småøer. ISSN-0105-4325.

Ø-Postens spalter er åbne for alle; artiklerne er ikke nødvendigvis udtryk for Sammenslutningen af Danske Småøers holdninger. Indsendte artikler bedes ikke overstige 1500 anslag.

Deadlines for Ø-posten:

December-nummer: deadline 25. nov. 2016

Marts-nummer: deadline 25. feb. 2017

Juni-nummer: deadline 25. maj 2017

September-nummer: deadline 25. aug. 2017

Redaktion: Sammenslutningens bestyrelse
Dorthe Winther, Omø, ansv.h. 58 19 91 80
Eva Terkelsen, Bjørnø 20 63 15 31
Anni Sørensen, Askø 61 68 63 53
Jan Fabricius, Birkholm 40 40 03 25
Jan Bendix, Venø 40 42 21 05
Birgitte Dahl Jeppesen, Anholt 61 39 76 93
Erik Fuchs, Orø: 44 99 29 05
Preben Jørgensen, Mandø 42 75 13 47
Redaktør: Lise Thillemann Sørensen
Layout: Erik Steenstrup Dyhr
Foto: Henrik Hoeg, Arla, Julius Olsen, Britta Leth, Claus Jensen, Jan Bendix, Carsten Lundager, Ove Bjerre-Pedersen, Dorthe Winther, Lise T. Sørensen, Birger Vogelius, Niels Høegmark, Anni Sørensen.

Ø-Posten udgives med tilskud fra Erhvervs- og Vækstministeriet og fra Kulturministeriets pulje til landsdækkende almenyttige organisationer.

Annoncer: 4,00 kr. pr. sp.mm.

Tryk: Svendborg Tryk. Oplag: 3200

Redaktionen afsluttet 12. september 2016

Abonnement: 150 kr. pr. kalenderår.

Ø-Posten: Sammenslutningen af Danske Småøer, Strynø Brovej 12, 5900 Rudkøbing

Tlf. 62 51 39 93

E-mail: sekretariatet@danske-smaaoer.dk

Se flere ø-nyheder og tilmeld dig nyhedsbrevet fra Sammenslutningen af Danske Småøer på www.danske-smaaoer.dk